

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
NELJAKÜMNE TEISE ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

13. märtsil 2009

Kohalviibijad

KHNI liikmed: **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Indrek Teder, õiguskantsler
Margus Kurm, juhtiv riigiprokurör
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik, asendusliige

Teised osalejad:

Rein Lang, justiitsminister (saabus kell 12.25, lahkus 13.45)
Igor Amann, Tallinna Ringkonnakohtu esimees (lahkus kell 13.45)
Mari-Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Nele Parrest, õiguskantsleri asetäitja-nõunik
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekanstler (saabus kell 12.15)
Maris Järv, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Gerly Kiipsaar, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent (saabus kell 13.40)
Kadri Roos, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Juhatas:

Protokollis: **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Kadri Roos, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Algus 12.00

Lõpp 14.30

Päevakord:

1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine
2. Kohtute 2010 – 2013.a eelarve finantsplaani arutamine
3. Tartu Ringkonnakohtu taotlus kohtu 2009.a eelarve muutmiseks
4. Kohtumenetluse statistika meetoodika
5. Harju Maakohtu vabade kohtuniku kohtade täitmine
6. Tartu RK kodukorra muudatusele nõusoleku andmine
7. Kohtute ühine tunnusgraafika

Rask: Kuus KHNI liiget on kohal, saame hakata asju arutama. Teen ettepaneku tõsta kinnitamist vajavad küsimused ettepoole. Täna põhipunkti – finantsplaani jätkaks selleks ajaks, kui minister on saanud. Selle punkti kohta on KHNI esimehel üks ettepanek, mida KHN võiks arutada.

1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine

Rask: Istungite protokollidena on teile esitatud ka kahe elektroonilise istungi protokollid, mis puudutavad kohtute kodukordade muutmist ning 6. märtsi protokoll. Kas kellelegi on ettepanekuid?

Teder: Tooksin välja ühe üldisema põhimõtte elektrooniliste istungite teema kohta. Esiteks ei olnud elektroonilisele hääletusele esitatud dokumentide korral võimalik veenduda, et tegemist on olnud üldkogude tegeliku tahtega. KS § 41 lg 1 p 7 kohaselt annab KHN kodukordade muutmisele nõusoleku; KS § 42 lg 1 lause 2 kohaselt kehtestab kohtu esimees kodukorra kooskõlastatult kohtu üldkoguga. Seadus ei reguleeri küsimust, kas KHNI nõusolek antakse enne või pärast. KHNI nõusoleku andmine pärast kehtestamist tuleb olemusest, vastasel juhul ei saa olla kindel, et tegemist on üldkogu tahtega. Teiseks puudutasid kodukordades tehtud muudatused pädevuse küsimust kohtunike ja teiste

ametnike vahel, mis on väga oluline teema ning kohtute erinev praktika ei ole õige – see on põhjendatud juhtudel võimalik, aga ainult põhjendatud. Seetõttu võiks põhjalikumalt läbi mõelda, kuidas delegeerida tegevuspädevus, leppida kokku selgemad reeglid. Hetkel on minu menetluses HMK konsultandi määruse tegemise lubatavus, olen selles osas esitanud Justiitsministeeriumile teabenõude. Kolmandaks – teatavasti kohtunikud väljendavad rahulolematust õigusloome kvaliteedi osas, seetõttu tuleks eeldada, et nad on oma aktide osas hoolikad. Kõnealusel juhtumil see nii ei ole. Õiguskantsler ei esitanud sisulisi kommentaare, sest tegu ei olnud formaalselt korrektsete aktidega. Kui aga oleks hakanud sisuliselt analüüsima, siis tulnuks tõdeda, et HMK oma oli juba keeleliselt väga ebakorrektned, seega ei oleks olnud võimalik nõusolekut anda ka sisulistel kaalutlustel. Seetõttu ei pea võimalikuks poolthääle andmist. Need märkused on esitatud ka elektrooniliselt.

Rask: Sellega korrespondeerib Riigikohtu esimehe ettepanek Justiitsministeeriumile kodukordade ühtlustamiseks. Sain vastuse, et puudub ressurss. Otsused võeti vastu enamushääletage, tänane olukord on, et kodukorrad kehtivad. Saame mõelda tulevikule, äkki saame planeerida, et KHNi järgmises päevakorras oleks sama küsimus ja vaadata need kodukorrad komplekselt üle. Iga kohus teeb hetkel nii, nagu ise heaks arvab. Kui kodukorrad tulevad selgelt vaieldavad ja kaevatavad situatsioonid, siis see ei ole õige. Ettepanek on kinnitada protokollid ja teha Justiitsministeeriumile ettepanek analüüsida kodukordasid, valmistada ette materjal koos ettepanekutega, kuidas kehtivaid kodukordasid selliselt muuta, et nad oleksid vastavuses seadusega ja vastaksid kohtute töökorraldusele.

Protokollide kinnitamine

Poolt: 4

Vastu: 1

Erapooleitud: 1

Otsus: Eelmiste istungite protokollid on kinnitatud.

2. Tartu Ringkonnakohtu taotlus kohtu 2009.a eelarve muutmiseks

Rask: Meie ees on Tartu RKK taotlus, samuti on lisatud vastus sellele. Võime ehk alustada küsimustega – kas keegi oskab öelda, mis seisundis need autod on, miks peab muretsema uued, kui vanad on olemas.

Kiipsaar: Kapitalirendilepingut saaks pikendada, aga on rida tingimusi, mis ei luba seda teha. Tartu RKK auto on n.ö pirukaauto, mille soovime asendada. Teistel lõppeb kapitalirent alles järgmise aasta alguses ning riigihange on ka järgmise aasta eelarves. Antud juhul soovime teha erandi.

(KHNi istungile saabus kell 12.15 Marko Aavik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna asekancler)

Rask: Miks peab KHN tegelema igapäevase majandustegevusega? Järgmisena hakkame kooskõlastama paberi ja pastakate hulka. Kui on vaja ainult eelarve muudatust ja iga muudatus peab KHNist läbi käima – tegemist on nõrga materjaliga, mille alusel ei saa kooskõlastada.

Aavik: Siinkohal ongi vaja, et KHN kujundaks seisukoha. Eelmisel istungil oli arusaadav, et tahetakse arutada iga küsimust, mis eelarvet muudab – seega kui muudame maakohtu eelarvet, eelarve proportsioone. Kui KHN ütleb, mida me ei pea kooskõlastama või mis on piirid, siis seda me järgime. Eelmine kord oli arusaadav, et eelarvet ei tohi ilma KHNita muuta.

Rask: Seadus ütleb, et KHNi kooskõlastust on vaja põhimõtete muutmiseks. 50 000 kroonine muudatus ei ole põhimõtteline. Avaldage arvamust, minu meelest on see ressursi raiskamine – kui see oleks ainuke punkt, sõidab 12 inimest üle Eesti kokku.

Teder: Protokollist nähtub, et eelarve vähendamise teema tõstatas 2 korda, seega on tegemist olulise teemaga. Kui on kriis, siis tuleb kokku hoida. Mulle jääb arusaamatuks, miks täitevvõim käitub teise võimu suhtes ebaõiglaselt ja langetab sealseid palku kaks korda. KHNi tuleb tuua ainult olulised küsimused.

Aavik: Reservi kasutamine on põhimõtteline küsimus. Kui öeldakse, et 50 tuhande kaupa võib vähendada, siis edaspidi esitatakse ainult selliseid taotlusi. Aasta lõpul võime sel viisil toimides minna miinusesse. Meie küsimus on, et kuidas käituda reserviga – ettepanek: arutada reservi küsimusi aasta lõpus ning jooksvalt taotlusi mitte rahuldada. Tänavusel aastal võib juhtuda, et meil ei ole raha kõikide taotluste rahuldamiseks, seetõttu tuleks kõik taotlused kokku koguda ning otsustada, mida ei ole võimalik rahuldada ning mis läheb kahjumisse.

Pilving: Ma ei heidaks Justiitsministeeriumile ette, kuidas päevakorrapunkt lisati, taotleda võib alati.

Aavik: Kui leitakse, et seda ei ole vaja, lükkame taotluste rahuldamise aasta lõpp, aga siis võib see kohtujuhtide kaudu ringiga KHNi tagasi jõuda.

Rask: Kas on veel arvamusi? Teen ettepaneku seisukohta antud küsimuses mitte kujundada ja asuda seisukohale, et KHN tegeleks eelarvete ja kärbeta osas põhimõtteliste küsimustega. Ühe auto rendilepingu pikendamine ei ole õigusemõistmise jätkumise seisukohalt põhimõtteline. Teiseks, minul pole piisavalt infot, mis selle taotluse taga on. Ma ei tea, et kas need autod kõlbavad, selleks on olemas kompetentsemaid inimesi. Teiseks ei ole ühegi nõukogu ülesanne tegeleda puhastusvahendite hanke küsimustega.

(KHNi istungile saabus kell 12.25 Rein Lang, justiitsminister)

Rask: Kui ollakse nõus, et KHN arutab põhimõttelist laadi küsimusi. Tulenevalt Ivo ettepanekust ei võta ma siiski volitusi jätta päevakorrast välja mulle vähemtähtsaid küsimusi. Siinkohal ei oleks see õige – Tartu kohtutele on see ilmselt ülitähtis küsimus. Panen hääletusele, et KHN tegeleb põhimõtteliste küsimustega.

Poolt: 6

Vastu: 0

Erapooleitud: 0

Otsus: KHN tegeleb eelarve põhimõtteliste küsimustega.

Aavik: Kas see tähendab, et kui lisaelarvet suurendatakse, ei pea KHNiga kooskõlastama?

Rask: Piiritlemine on keeruline juba 2-3 auto küsimuse korral. Päevakorrapunkt tuleks ette valmistada – ekspertiis, läbisõit, hind, kas on mõistlik?

Lang: Kuhu me selle piiri seame? Eelmisel korral ei olnud sõna oluline, oli, et kõiki.

Aavik: See küsimus on laiemas mõttes oluline, et mis ulatuses lahendatakse taotlusi aasta kestel ja mis osas aasta lõpus, sest kui pidevalt anda 50 tuhande võrra alla, ei ole aasta lõpus enam midagi anda.

Rask: Sel juhul tuleb päevakorrapunkt sõnastada nii, kuidas toimub eelarve muutmine aasta kestel. Minister ütles, et eelmisel korral tahtsite, seekord enam ei taha – ei olegi võimalik ette näha kõiki asju, järgmisel korral on täpsem tahe. Päevakorrapunkt tuleb sõnastada, kuidas toimub aasta jooksul eelarve muutmine, millised on põhimõtted ja valikuvõimalused, aga mitte arutada seda auto pinnalt.

Pilving: Ma jagan mõtet, et iga ostu ei peaks arutama, aga kutsun siiski üles, et kahtluse korral, kas küsimus on kaalukas, tehtaks siiski ettepanek aruteluks. Ma ei arvanud, et koosoleku juhataja peab taotlusi dikteerima, külla aga vajadusel küsima selgitusi ning koosoleku alguses saame otsustada. Ma ei näe siin väga tõsist probleemi.

Lang: Mina näen. Eelmisel korral süüdistati, et me ei pannud päevakorda kohtute eelarvet. Küsisime, kas peaks kõike arutama, kujundati arvamusi, et peaks küll. Kuhu see piir tõmmatakse? Me oleme valmis kõik kustutuskummi küsimused siia tooma. Võiksite öelda, mida te soovite arutada, et Justiitsministeerium saaks oma tööd planeerida.

Rask: Me peame tausta juurde tagasi pöörduma, kust see arutelu tekkis. See tekkis seoses KSi muudatustega, seal KHNil kaasrääkimise võimalus puudus. Siis justiitsministri sõnadest kinni võttes – on asunud teise äärmusesse, et eelarvet ei tohi ilma KHNita muuta sendivõrra siia-sinna. Isegi kui KHN ütles ei, ei jääks otsust tegemata. Tuleb leida kesktee. Kui seadus ütleb, et KHN kooskõlastab põhimõtete osas, siis Tartu jaoks on see põhimõtteline küsimus, kohtusüsteemi jaoks ei ole. On mittemõistmist, võib-olla teatud arrogantsi, selleks, et võib-olla esile tõsta, et käime igal reedel koos arutamas veel mõna eelarve muudatust. Ootaksime Justiitsministeeriumi ettepanekut – olgu kindel summa, mõni muu põhimõte, et eristada, mida tuleb KHNiga kooskõlastada ja mis on tavapärane majandustegevus. Ma ei oska küll mingit lahendust välja pakkuda, võib-olla tuleks teha alaline KHN, kes istub kord nädalas koos – mis kasu sellest oleks?

Teder: Ma osundaksin normile, mis ütleb, et „kohtute aasta eelarve kujundamise ja muutmise põhimõtted“ tuuakse KHNi ette. Seega on rõhuasetus just põhimõttelisel küsimusel.

Aavik: Eelmisel korral saime aru, et KHNi huvi eelarve vastu on suurem kui varasematel aastatel, et toome selle teema üles ka aasta kestel. Kui öeldakse, et see ei ole KHNi huvi, siis ei ole.

Rask: Kas keegi on seisukohta muutnud? Me ootame ettepanekuid, et piiritleda põhimõttelised otsused üksikotsustest, esimeste osas tahab KHN kaasa rääkida.

Pappel: Seal ongi erinevus, kas tegemist on põhimõtte või konkreetse taotlusega.

Lang: Ma olen segaduses. Kuulan õiguskantslerit, kes ütleb, et ei ole vaidlust. Mis on muutmise põhimõtted, mida saaksime ette valmistada, mille kohta tahate seisukohta anda? Me oleme valmis viimase kui detaili lauale panema. Kui seda ei soovitata, siis kust maalt?

Rask: Teen ettepaneku, et järgmisel KHNi koosolekul võiksime piiritleda need aastelarve muutmise põhimõtted muutunud eelarve situatsioonis. Kui eelmisel aastatel on eelarve kasvanud, siis praegune majandusolukord on teine. KHN võiks anda soovitusi Justiitsministeeriumile, kes võiks enne need põhimõtted välja töötada. Tegemist on hea näitega – auto on atraktiivne asi, mis toob esile teisi

probleeme. Minu meelest tuleks edasiminekukuks valmistada ette põhimõtted, kas otsuseid tehakse aasta lõpus, kvartaalselt ja need põhimõtted võiks KHN heaks kiita.

Aavik: Kas KHN soovib taotluste lahendused aasta lõpus kooskõlastada?

Rask: Ettepanekud tuleks paberile panna.

Lang: Me oleme sellega nõus, võiks teha arvamuste ringi – et me saaksime midagi ette valmistada, sooviks KHN liikmete meelsust. Või siis meili teel Markole nädala jooksul. Muidu valmistame võib-olla midagi sellist ette, mis lastakse põhja.

Rask: Kes initsiatiivi haarab, saab kriitika.

Aavik: KHN haaras initsiatiivi.

Rask: 2 nädala jooksul tehakse Aavikule ettepanekud selles osas, kuidas KHN muutunud eelarve tingimustes peaks kooskõlastama kohtute aastaeelarve muudatused. Millised on põhimõtted, piirmäärad, milliste küsimustega peaks KHN tegelema. Justiitsministeerium üldistab. Kas selleks on vaja eraldi istungit, selles on ehk eraldi kokku võimalik leppida, võime teha istungi ka elektroonilisel. Kas sellise resümeelega saame kolmanda punkti lõpetada või on ettepanekuid?

Ettepanekud puuduvad.

Otsus: 2 nädala jooksul tehakse Marko Aavikule ettepanekud selles osas, kuidas KHN muutunud eelarve tingimustes peaks kooskõlastama kohtute aastaeelarve muudatused.

3. Kohtute 2010 – 2013.a eelarve finantsplaani arutamine

Rask: Kuna minister on kohal, siis arutame eelarve plaani. Materjal on olemas, oleme tutvunud. Teeks ettepaneku, et annaks sõna justiitsministrile, kes võib sõnaõigust delegeerida, aga siis selle dokumendi pinnalt. Kuna KHN toimub nüüd regulaarselt, siis on igal nädalal ka Riigikohtul ettepanekud eelarve põhimõtete edasi arendamiseks. Pärast kavatsen seda tutvustada ja vastata küsimustele.

Lang: Ma ütlen kaks sõna üldiselt – see, mis on kirja pandud on Justiitsministeeriumi nägemus 3 aasta arengutest, mille oleme Rahandusministeeriumile esitanud. Kõik on hetkel ebaselge, kuid me oleme oma visiooni kirja pannud ja see on täiendav argument. Võite kritiseerida ja anda vihjeid, kuidas Rahandusministeeriumiga edasi suhelda – selle, et plaanist sünniks tegelikkus, tõenäosus on alla 2%.

Aavik: Detailid on kirja pandud ja välja saadetud, finantsplaan on üsna positiivne, näeb ette eelarve ja personali kasvu, mis võimaldaks ka korralikku tugistruktuuri ja maksta korralikku palka. See on vaja detailsemalt välja töötada, mida ja kuidas sellega tehakse. Justiitsministeerium on võtnud suuna, et vaja on uut kohtute seadust, hetkel juba lõpusirgel, mis annab juhtotsad kohtusüsteemi enda kätte. Küsimus on, kuidas arendada välja kõige parem kohtusüsteem. Kuulaksin märkuseid ja vastaksime küsimustele, ka pärast istungit.

Lang: Ka strateegia tegemine on kaasaegne instrument, oleme valinud keskpika eesmärgi, et me ei peaks rääkima tasakaalust 1, aga 3 aasta perspektiiviga. Nõrk koht on, et riigieelarve korral kasutatakse kassapõhisust. Keskpikk planeerimine tähendaks seda, et riigi raamatupidamine on tekkepõhine, millele üleminek on takerdunud. Justiitsministeerium on ülemineku pilootprojektis osaline, teeme seda koos Rahandusministeeriumiga ja hoiame paralleelset arvepidamist. Riigistrateegia muutub sisuliseks, kui kõik lähevad üle. Tekkepõhise eelarvega tegelemine on olnud mõttetu töö – see, mis on vastuvõetud, visatakse prügikasti ja alustatakse 1 aasta eelarvega. Enne eesmärkide täitmine ei õnnestu kui eelarve on tekkepõhine. Rahandusministeeriumust vastav inimene lahkus ja seega seda enam ei tehtud. Teised ministeeriumid leiavad põhjusi, miks mitte kaasa minna. Valitsuskabinet on sel teemal lõhki – osad on poolt, osad vastu. Ärge võtke seda tõsiselt, et kõik eesmärgid täituvad.

Aavik: Palju sõltub uuest kohtute seadusest – kohtusüsteem peab hakkama ise planeerima.

Teder: Ma ei räägi numbritest, lähtuks põhimõtetest – ka kriisiajal peaks õigusemõistmine toimima. Paratamatult kogu avaliku sektori töö sel ajal suureneb, asjad tuleb ära arutada. Kohtute puhul ei saa aga arvestada, et nende pealt hoitakse kokku. Minu mure on see, et sellise arengusuunaga ei ole tagatud õigusemõistmine. Teiseks, võib-olla tasuks kaaluda, et asjadel on 1 ühikuhind – riik peab toimima igas situatsioonis. Dokumendis on üllatav negatiivne hinnang õigussüsteemile, loodan, et see ei lähe meediasse.

Aavik: On ka positiivseid osi.

Lang: Mida see puudutab kriisilukorda?

Teder: Puudutab küll, kohtusüsteemi pealt ei ole väga palju võimalik kokku hoida.

Lang: See ei puuduta RESi üldse. Kokkuhoidu saab kriisiajal teha ka palkadest.

Rask: Kas on küsimusi?

Parrest: Kuna samas tehakse ettepanek registrid lahutada kohtutest, siis numbrite pinnalt jäi ebaselgeks – kas need numbrid sisaldavad ka registreid?

Aavik: Jah, ja kohtunike palgad.

Pilving: Mille põhjal on välja pakutud indikaatornumbrid – menetlusaeg, sihttasemes – kuidas need numbrid saadi? Kas tasakaaluks kvantiteedi osas mingitele tulemustele jõudmist ei tasuks seada ka kohtulahendi kvaliteet – lahendite tühistamise vähendamise?

Aavik: On toodud üks indikaator – menetlusajad. Kuidas saadud? On hinnatud, mis võiks olla mõistlik ideaal, kuhu peaks pürgima. Alati seada suurem eesmärk, kuhu liikuda.

Pilving: Milline on meetoodika? Ametnikud arvasid? Mis on valemid?

Aavik: Millised on olnud teiste riikide eesmärgid, nt Soome, Holland. Need ei ole välja mõeldud, aga vaadatud ka mujalt ja sellest lähtunud. Mis puudutab otsuste kvaliteeti, siis ei saa siin võtta midagi eesmärgiks – õigusmõistmine peab tegema õige otsuse.

Pilving: Kõik lahendi puudused ei väljendu tühistamises. On ka nii, et resolutsioon on õige, põhjenduses on vaja ümber teha.

Kurm: Üks küsimus – kas 10% tühistamisi on kõikidest või kaevatavatest lahenditest?

Aavik: Kõikidest.

Kurm: See pole õige indikaator. Kriminaalmenetluses on palju lühimenetlusi, kokkuleppemenetlusi – üldmenetlusi on 10%, seega 100% kaevatakse edasi ja tühistatakse. Eesmärgiks peaks olema protsent kaevatavatest lahenditest.

Aavik: Kaevatakse edasi, kus suures osas läheb muutmisel. Kui I astmega ollakse rahul, ei kaevata edasi. Loomulik on, et kui vaidlustatakse, siis seal on probleem. Tuleb vaadata kui palju vaidlustatakse.

Kurm: Kriminaalasjades ei ole mõtet rääkida lühimenetlustest ja kokkuleppemenetlustest. Üldmenetlused on neist oluliselt keerulisemad. Tahtsin lihtsalt selle osas arutelu – need numbrid on hüpoteetilised, neid ei tasuks tõsiselt võtta. Teine küsimus tuleneb sellest, mis tuleb ka ministri mõtteavaldusest – tegelikult on indikaatorid mõttetud, sest igal aastal alustatakse eelarve osas uuesti?

Lang: Indikaatorid iga-aastaselt ei muutu.

Kurm: Numbrite ja indikaatorite vahel peaks olema seos – süsteem peaks olema mõjus – raha võtame ära, aga indikaatorid jäävad paika? Ehk kui tõsiselt peaksime sellesse dokumenti suhtuma?

Lang: Ma ütlesin, kui tõsiselt suhtuda. Teine külg on pikema-ajalisem planeerimine. Ma ei jaga Tederi seisukohta, et kui on kriis ja vajadus kärpida palku, siis seda ei saa teha õigusemõistmise korral, sest siis jääb õigus mõistmata. Õelda nüüd, et me ei mõista, sest palk on väiksem – see on streigi loogika. Aga indikaatorid – need ei ole seotud palkadega. Võimalikud on IT-lahendused, koolitused jne. Ma olen veendunud, et 100 päeva menetlustähtajana ei ole tänaste ressursside tõttu võimalik mitte palga, aga infrastruktuuri tõttu.

Pilving: Kardab, et kohtuametniku jaoks on palk oluline number, mis mõjutab asjade kiirust ja ka kvaliteeti. Kohtunikel on sellisel juhul võimalik rohkem delegeerida, kui ametnikud on kvalifitseeritud. Ka ilma streigiähvarduseta on palkade kärpel mõju kiirusele.

Rask: Kirjaoskaja tahab rohkem palka. Ettepanek, kuna minister andis sellele RESile epohhiloova tähenduse – see epohh on möödas, järgmised seisavad ees – suhtuda sellesse kui soovnelmasse. Kui millelegi tähelepanu kontsentreerime, siis 2010.a osas on ilmselt KHNi ülesanne anda Justiitsministeeriumile nõu, kuidas paremini läbi rääkida. Läbirääkimiste kvaliteedist oli juttu eelmisel korral. Võiks anda ministrile nõu, milliste argumentidega, kuidas põhistada kohtusüsteemi vajadusi. Kaldun arvama, et senine meetoodika siiani Rahandusministeeriumi ametnikke veenda, ei veena kedagi, kui kirjutatakse kassapõhiselt. Riigikohtu esimehena tean, et kui Rahandusministeeriumile on olnud võimalik ära selgitada kohtu toimimine, siis see ametnik on peagi lahkunud ning selgitustööga on uuesti alustatud. Oleme Riigikohtus seda meelt, et arvutame välja 1 asja hinna. Et kas saame seda hinda aastal 2009 alandada või kui ei alanda, siis võttes prognoositava asjade arvu – jääb nii palju asju lahendamata. See on selge loogika, sellest saadakse aru. Tahan, et õigusemõistmine säiliks. Rääkida, et kiiremaks ja paremaks – ei ole hetkel kohane. Ma ei arva, et palgal ja tööviljakusel on põhjuslik seos – ei täheldanud 2002.a kui kohtunike palgad tõusid, et menetlus oleks kiiremaks muutunud, vaidlused ei muutunud ka jaanuarikuuga keerulisemaks. Me võime vaielda, kas palgaga on võimalik rohkem tulemust saada – peaks olema tükitööhind. Palgast sõltub kohtuniku prestiiž, kas noored soovivad kohtunikuks saada, mitte kohtumaja kiirus. KHN võiks teha Justiitsministeeriumile ettepaneku töötada välja meetoodika selle kohta, kuidas kujuneb ühe kohtuasja hind: I ja II aste, menetlused, kui palju kulutatakse ressurssi 1 keskmise asja osas – s.h kui tühistatakse ja saadetakse tagasi. Need on mõõdetavad rohkem kui politsei tegevus sisejulgeolekus. Võib-olla tuleks politseinikule palka maksta selle eest, et kuritegevust ei oleks. Saame uue rajajoone, see siin on visand, et saame põhimõtte, keskmise kohtuasja menetluse hind. Sealt saab hakata tegema otsuseid – kui on liiga kallis, mida ära jätame – langetame palkasid, rendipinnas, kolime. Kui ei ole võimalik, tuleb ühiskonnale õelda - 10% on arv tõusnud, 18% on jõudlus langenud, tulebki õelda, et asjad jäävad lahendamata.

Kurm: Keskmine hind on väga tore, huvitavam on – kohtunik Lõõniku, Partsi jne veel erinevate kohtunike. Kui jõuame sinnani, et kohtunike keskmine hind erineb – selle pinnalt saab organisatsioon teha järeldusi, otsuseid, näha ette kokkuhoidukohad.

Aavik: Tahtsin analoogset asja. Üksnes väljavõtte pinnalt ei saa teha järeldusi. Selleks et otsida kohti, kust ühtlustada, peaks detailsemalt analüüsima. Toon näite – maksekäsu kiirmenetlus – vahendeid juurde andmata lahendati 4 korda rohkem asju kui üle-eelmisel aastal, lahendamine läks riigile 50% odavamaks. Efektivistati süsteemi ennast, raha juurde ei antud. Me peame vaatama, kuidas teha menetlust odavamaks. Nende asjade hind oli meil aluseks, kui riigilõive muutsime.

Rask: Mul on ettepanek, igaüks saab ise mõelda, mida hindadega teha, kuni kohtuotsuse kvaliteedini välja. Kõik on rahaga mõõdetav, tekib see moment, kas kohtusüsteem peab olema rajatud mingile kõrgemale väärtusele või on see konveier. Kui pilti ei ole, ei ole mõtet rääkida utopiast. Kui me täna räägime strateegiast, siis peaks olema Justiitsministeeriumil väga selge, kui palju kohtuasi maksab, palju on menetluses või jäägis – ütle Rahandusministeerium, VV, mida me nüüd teeme? Paneme ahju otsa ja las ootab? Alati on võimalik süsteemi seest kokku hoida – vajalik on luua väline selgus.

Aavik: Asju hinnates on vaja koormuspunktide süsteemi, selle pinnalt saame õiglasemalt jagada. Sellest on vähe kasu, et tsiviilasi on selle hinnaga, asjad on väga erinevad. Vaatasime haldusasju – justiitshaldusasi maksab 9000kr ka siis, kui kohus tagastab määrusega.

Rask: Ka siis kui meil on 50 tuhande asja asemel 5000 asja, peame arvestama, et õigusemõistmine peab olema kättesaadav.

Aavik: Seda võiks arutada siis, kui kõik on lahendatud, hetkel on järjekord.

Pilving: Tagastamisel on tavaliselt väga palju tööd, see ei ole ühe lausega.

Rask: Koormuspunktid tulid KHNist 2-3 aastat tagasi, arengupõhimõtted ka KHNist. Need on ühe ja sama asja kaks poolt, mis peab looma selle argumentatsiooni, et õigusemõistmine on kättesaadav neil tingimustel, mitte, et tõmbame siit ja siit maha. Minu meelest oleks mõistlikjõuda sinnani, et teame, palju me kulutame, palju on vaja, et õigusemõistmine toimiks.

Lang: Ma olen lähenemisega äärmiselt nõus, meil on suundumine sinnapoole. E-toimikuga tekib ka ökonoomiline rida. Tekib küsimus, mida sinna juurde arvestada ja mida mitte. Kriminaalasia korral – sündmuskoha vaatlus, politseinikud, määratud kaitsja, prokurör, mitu päeva kohtus, kipsjälgend – need saame kätte. Keerukam on kohtumajadega – peaksime jagama lisaks kohtumajade maksumusega, aga maksumus on erinev, Tallinna RKK maja on kallim, kui Tartu – kas saame nii teha järeldusi? Metoodika on jumalast õige, võtab paar aastat aega, et saame maksumuse alusel võrdlema hakata ja rääkida Rahandusministeeriumile asjadepõhiselt. Keskmine asi iseenesest ei anna midagi – kinnisvara, töökultuur on erinev, keskmine ei ole objektiivne näitaja. See suundumus on absoluutselt õige, oleme ise sama asja poole liikumas, aga see võtab aega, et näitajad muutuksid objektiivseks.

Rask: Riigikohtus võttis see tabel aega 4 tundi.

Lang: Teil on 1 maja 19 kohtunikuga, 1 korrastatud süsteem.

Rask: Ma tahtsin selle sarkastilise märkusega välja tuua – 2 aastat küll vaja ei ole. Kui leida üks ökonomisti haridusega ja valmis jurist, siis võtab 1 nädalavahetuse, et saada baasnumber. Pärnu mnt 7 näide on hea – küsimus on selles, et arvestada tuleb kõrvalekalletega keskmisest. Maja peab olema esinduslik; keskmise ametniku hinda ei saa arvestada – kasvõi küttekulu on erinev. Siis tekib küsimus, miks peavad nad olema just seal majas. Üldkulude arvestamine on teatud koefitsiendiga.

Lang: Saatan on peidus detailides. Karbikulud on kohtute kaupa väga erinevad, see on üks näitaja, mis võib viia tasakaalust välja. Olen nõus, et tegemist on detailiga. Ministeerium pooldab kulude tabelit – kuulaks, kas see on vastuvõetav. Oletame, et meil ei olegi ühtegi asja – kas siis peavad olema kohtunikud, majad, talaarid, püsikulude pealt on ka kokkuhoid. Mingil hetkel võib ühiskond öelda, et kohtumaja tuleks ära likvideerida. Järgmine küsimus on, kes seda arvestab. Kriminaalajasjades on enne kohut prokurör, edasi peaks olema hindamine kohtuniku rida. Kas on nad võimelised ütleva, palju tegi tööd sekretär või konsultant? Kas te täna hindate määratud kaitsjate õiget panust. Auditi kohaselt jaguneb riigi õigusabi väga ebaühtlaselt – on mõnele rikastumise allikaks.

Aavik: Ma usun, et Rahandusministeeriumi jaoks ei ole argument, et keskmise asja hind on näiteks 15 tuhat krooni. Selle taga on sügavam metoodika, milleks on koormuspunktid. Selle alusel saame määrata ühiku ja öelda, et oleme asja hinna ära mõõtnud, et Rahandusministeerium ei ütleks – tehke odavamalt.

Rask: Tegelikult Rahandusministeeriumit ei huvita rohkem, kui number paika peab. Täna on küsimus selles, et kuidas minister ütleb, et õigusemõistmise toimimiseks – meil on asju nii palju, raha nii palju. Rahandusministeerium võib siis öelda, et meil on ka pensionärid, integreerume, aga õigusemõistmine jääb sellele tasemele. Ei saa koguaeg vähendada 7 protsendi kaupa, aga süsteem sureb välja.

Aavik: Koormuspunktid seda hindavadki.

Rask: Koormuspunktid on sisemine töökorraldus, see ei saa olla eelarve koostamise aluseks. Eelarvel peab olema teine hinnatase. Tuleb välja arvutada 2008.a tase ja siis võrrelda kohtunike palkadega aastal 2007, palju peame alla tulema, üles minema, see on prognoos. Rahandusministeerium peab ütleva, et on liiga kallis.

Lang: Mõttled kohtunike palkade peale?

Rask: Lisaks üldkulud, ei ole vaja arvutada, kas konsultant on tubli. Riigikohtul on see võimalus, asju mitte menetlusse võtta – oleme võimelised läbi vaatama 25% asju. I ja II aste ei saa nii, asjad jäävad kappi. On lihtne arvutada – 1 asja hind on 30 tuhat. Minu arvates oleks mõistlik minna Rahandusministeeriumi ja Vabariigi Valitsuse ette, et see on 2008.a tasand. Panna hind paika – kas see on liiga kallis. Jutt läks karbikulu peale, see on Vabariigi Valitsuse seisukoht, et RKASi kulused kokku ei tõmmata. Kui sealt kokku ei hoita, kui me ei võta seda arvesse, võime hoida töötasust kokku nullini, sest karp on kallis. Seetõttu ei saa midagi välja jätta asja maksumusel. Vaatame, mis on kallis: nõunik, palk, IT, maja. Hinnakujundus ei ole ainult palk, seda ei pea kohtute kaupa tegema, mille tulemusena saame teada, et Viru asi on odavam kui Tallinna. Need numbrid loovad selguse, muidu arutame emotsioonide pinnalt, mis ei ole ratsionaalne.

Pappel: Eesmärk on vaadata siis astmete kaupa? Või vaadata, kuidas asi on astmete kaupa liikunud? Kallim on liikunud asi. Odavam oleks, kui kõik lõppeks I astmes, see sõltub aga lahendite kvaliteedist, ametnike töötasust. Kui palka vähendame, kvaliteet langeb, asi läbib mitu astet, läheb lõpuks mitmele ringile – sellist analüüsi on ka võimalik teha?

Rask: Seda on ka vaja. Ma räägin ainult keskmisest, sest see on argument. Siseseks analüüsiks on vaja kõike seda, mida mõjutab otsuse kvaliteeti.

Lang: Tuleb teha mitu varianti. Esmalt selline tabel – aasta jooksul nii mitu asja, aasta kulud – maksumus. Teine on asja tekkimisest kuni lõpliku lahendini – see ei pruugi 1 aastast kajastuda. 1 aasta jooksul puudutab ainult 1 astet. Kaugemas perspektiivis peaks olema nii, et iga asja maksumus on täpselt teada.

Rask: Olen nõus, et see võtab kaks aastat. Praegune seis on, et kui me ei loo uut meetodilist alust kohtusüsteemi eristamiseks muust haldusest, jäävad peale kokkulepped ja kes mis erakonnast on – need on vanad võtted. Kaldun arvama, et oleme jätnud olulise nõu andmata, kui minister ei kasuta seda võimalust tuua reljeefselt välja mõõdetavad asjad. Raske on mõõta kaitsejõudude valmisolekut, politseitöö tulemuslikkust – avastamise alusel? Kohtusüsteemis on võimalik mõõta, öelda, et selle raha eest saab nii palju õigust. Ma kavatsen ettekandest parlamendile sellele ühe osa pühendada. Kui teeme koefitsiendipõhise analüüsi – kohtusüsteemil ei ole toetusgruppi, see ei saa olla erakonna prioriteediks, on vaja arusaama nii koalitsioonil kui opositsioonil. Vaja on luua oma nägemus, et õigusemõistmine säiliks. Ettepanek: kui Justiitsministeerium tervitas seda lähenemisnurka, siis saame kujundada seisukoha päevakorrapunkti kohta. Mida teha? Võtaks teadmiseks? Uskumuseks.

Pilving: Avaldada mittenõustumist numbritega, see ei ole reaalne menetlustähtaegade osas, et saab 2 korda kiiremini. Pean oluliseks kvaliteeti, muidu on kvantiteedi tähtsustamine.

Rask: Märkused kanname protokollis.

Aavik: Mul on ettepanek halduskohtumenetluse osas – täna on keskmine menetlustähtaeg juba 123 päeva, see ei erine tsiviili eesmärgist.

Pilving: Kas ühiskonnal on vaja nii kaugele tormata?

Aavik: Kui täna on juba 123, kas 100 on üle mõistuse?

Pilving: See tuleb millegi arvelt.

Aavik: Aga kui eelarvet tõstetakse 42%, siis võib ju seda numbrit ka parendada.

Pilving: Kuidas saame kindlad olla, et eelarvenumbri kasvuga see saavutatakse. Ma leian, et eesmärgiks peab olema kvaliteet.

(KHNI istungile saabus kell 13.40 Külli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent)

Rask: Ma näiteks palun fikseerida, kolmandal lehel meede nr 5.2, kus on kindel suund tulemusrahastuse suurendamiseks – ma ei pea seda põhimõtteliselt õigeks. Hoogtööga saab lahendada hoogtööga lahendatavaid asju. Virumaal ja Tartumaal on tulemus positiivne, aga tuleb teha järeldus, et seda ei oleks tarvis. Muidu peame planeerima toimikuid kappi, et oleks hoogtöö korras midagi teha.

(KHNI istungilt lahkub kell 13.45 Igor Amann)

Aavik: Vanad asjad tuleb ära lahendada.

Rask: meetme 5.1 osas – koostatakse tööprotsesside efektiivistamise analüüs 2010.a – seda tuleb teha kohe.

Aavik: Tuleb kohe teha, süsteem peaks selle ise tegema.

Lang: Loodan, et oleme samal lainel – kui uus KS tuleb, siis teeb, täna pole Justiitsministeeriumil mingit ressursi.

Rask: 2010.a ei ole uut KSi, see ei jõustu esimesel jaanuaril. Kui siin on plaanis 2010.a, siis on see ülesanne kahe tooli vahel.

Aavik: See plaan vaadatakse igal aastal üle.

Rask: Võtame teadmiseks. Kas ollakse nõus sõnastusse mitte süüvides toetama ettepanekut?

Pilving: Palun aega järelemõtlemiseks.

Rask: Olgu, võtame aega.

Otsus: **KHNi liikmed on ettepaneku teadmiseks võtnud, Riigikohtu esimees on edastanud Justiitsministeeriumile ettepaneku eelarve kujundamise põhimõtete edasiarendamiseks.**

Vaheaeg: 13.46

Istung jätkub: 14.00

4. Harju Maakohtu vabade kohtuniku kohtade täitmine

Rask: Järgnevalt Harju MK kohtade täitmisest.

Aavik: Tänaseks on välja kuulutatud konkurss 2 kohale, aasta lõpuks on 2 uut kohtunikku. Justiitsministeerium jälgib olukorda, teema võetakse aasta lõpus uuesti üles. Pole välistatud, et siis kuulutatakse uus konkurss.

Eerik: Kas abipersonali jaoks on raha või peab sekretäri, konsultandi jaoks leidma raha olemasolevast?

Aavik: Kuna on arvestus, et koha täitmine võtab kolmveerand aastat, seega on see 2010.a teema.

Pilving: Tuleb kaks kohta lisaks, mitte millegi arvelt?

Aavik: Ma ei kujunda seda, palju eelarves raha on.

Rask: Kas on küsimusi? Võtsime päevakorrapunkti teadmiseks, esimesed on end Riigikohtu juures juba kirja pannud. Palju kokku tuleb, ei tea.

Pilving: Tegemist on tsiviili kohtunikuga?

Aavik: Jah.

Rask: Meil on 7 kandidaati, kes on ettevalmistuse lõpetanud, nende kõigi kandideerimine ei ole välistatud. Ilmselt konkurss õnnestub, periood on ca 9-10 kuud, seega see ei puuduta selle aasta eelarvenumbrit.

Otsus: **Teadmiseks võetud.**

5. Kohtumenetluse statistika metoodika

Luha teeb tutvustuse.

Rask: Kas on küsimusi? Ma ei leidnud siit mõistete seast tühistatud asju. Kas statistika arvestab, et KLABu sureb ära ja on jooksvalt võimalik võtta I ja II astmete statistikat?

Luha: Jah.

Rask: Kas see, et üks on tühistamine, teine muutmine motiivide jne osas, on arvestatud? Need on nüansid, mis võivad mõjutada hindamise kriteeriumeid. .

Luha: See on ankeetides olemas, mis jõuab ka läbi töögrupi Riigikohtu esimeheni.

Rask: Ma ei leidnud, kas selle põhjal on võimalik arvestada ressursikulusid?

Luha: See ei ole seotud raamatupidamisprogrammiga. Omades täpsemat ülevaadet, saab analüüsi koostada küll.

Rask: Kui tahame teada, palju üks kohtuasi maksab, siis selle liigi tegemine ei ole keeruline. Kui räägime, et see on kohtujuhtidele oluline ja juhtimine käib läbi ressursijaotuse, seega statistika ja ressursijaotus peaksid olema seotud. Oleme täna oluliselt targemaks saanud, kus peab hakkama selgelt raha lugema ja mille alusel seda teeme. Kui võtame selle raha ära, mis on selle tulemus, statistiline baas selle juurde.

Luha: Kui on analüütik ja tal ei kulu tohutut aeg selle koostamiseks, siis saab analüüsida küll ja see on suur samm edasi.

Parrest: Miks on väärtegudes juriidilised isikud eraldi välja toodud, kriminaalis aga mitte?

Luha: See on nii, nagu täna KISis on, selle dokumendiga ei saa kategooriaid muuta. Arvestust nende asjade kohta peetakse, aga eraldi kategooriat ei ole.

Parrest: Kas ja kuidas eristatakse apellatsioonkaebusi ja määruskaebusi?

Luha: See on üks selle tulemusel tekkiv asi, lisaks veel menetluse sees olevate määruskaebuste ülevaade.

Rask: Mis edasi saab?

Luha: Kui KHN ütleb, et on vaja edasi minna, siis see on raamdokument, millele tekib lähteülesanne, võetakse keskkonna arendaja, töögrupp arutab edasi. Kui KHN soovib, on võimalik aruandevorm KHNis kinnitada.

Rask: Saan aru, et see sõltub ressursist, aga saame öelda, et seda on vaja. Kiidame palavalt heaks, aga kui raha ei ole, ongi kõik.

Aavik: Meie jaoks on see oluline, seega teeks ettepaneku heaks kiita. IT-arendusteks saab taotleda raha ka väljastpoolt riigieelarvet, näiteks struktuurfondidest.

Luha: Vastav taotlus on juba välja minemas.

Eerik: Saan ma aru, et see kõik saab reaalsuseks siis, kui koostatakse keskkonna. Mismoodi koostatakse järgmine statistika?

Luha: Nii nagu muiste. Pideva ja igakülgse jaoks ei ole hetkel ressursi.

Rask: Oleme valiku ees – hääletusele läheb küsimus, kas kiita heaks väljatöötatud kohtu statistika metoodika.

Poolt: 6

Vastu: 0

Erapooletu: 0

Otsus: kiita statistika metoodika heaks.

Rask: Oleme nõus, et töörihm töötaks edasi, soovime edu ka rahastuse osas, et tulevikus see keskkond loodaks ja muutuks abimeheks kohtu juhtidele ja kohtunikele. KHN on huvitatud jooksva info saamisest – raha sai, ei saanud, mis juhtuma hakkab, statistilised vormid. Siis oled jälle teretunud, sest see on olnud paari viimase aasta läbiv teema.

6. Tartu RK kodukorra muudatusele nõusoleku andmine

Rask: Järgmine on Tartu RK kodukorra muudatus.

Parrest: Miks peame neid ükshaaval üle vaatama, kui kõigi kohtute kodukorrad vajaksid muutmist.

Rask: Selle kohta, miks need ükshaaval tulevad, vastab Marko. Tegemist peaks olema tsentraalse asjaga. Saime vastuse, et ressursid puudub. Kujutan ette, et 4 tundi ikka leiaks.

Aavik: Tänapäevane regulatsioon on, et iga kohus kehtestab oma kodukorra ise. Kui ta selle kehtestab, ei näe me põhjust, miks mitte seda muudatust KHNi tuua. Me ei saa öelda, mismoodi muuta, me ei saa minna sõnu muutma, kui meile esitatakse juba vastuvõetud kodukord.

Rask: Mul on siiski ettepanek – meil on kehtestatud uus seadustik, aga kodukorras on viide vanale, peaks olema TsMS. Saadame teate, et viigu tekst kooskõlla kehtivaga, toetame, vastu ei ole.

Otsus: Kooskõlastada Tartu RK kodukorra muudatused.

7. Kohtute ühine tunnusgraafika

Rask: Järgnevalt tunnusgraafikast, mis on oluline ühtse kohtusüsteemi kujundamisel. Riigikohus on seda ise umbes 6 korral väga põhjalikult arutanud. Ka sooviti täiendusi – nii võimegi jääda täiendama. Võime minna edasi – kui KHN annab heakskiidu, siis Riigikohus kehtestab selle ja loodame ka, et Justiitsministeerium oma käskkirjaga. Aja jooksul peaks see atribuutika rahulikult juurduma, et kohtud oleksid ka internetikeskkonnas äratuntavad, mitte kuskil prokuratuuri ja vanglate vahel – et tekiks kolmanda võimu oma sümbolika.

Poolt: 6

Vastu: 0

Erapooletu: 0

Otsus: kohtute ühine tunnusgraafika kiideti heaks.

KHNi istungi lõpp kell 14.30.

Märt Rask
Juhataja

Kadri Roos
Protokollija